

Reading to Learn ja lukemisen taito

Satu Mattila

Reading to Learn -metodi ja kielitietoisuus

Reading to Learn -metodi on lähestymistapa, joka keskittyy opettamaan lukemisen taitoa ja ymmärtämistä samanaikaisesti. Menetelmä on erityisen hyödyllinen kielitietoisessa opetuksessa, koska se auttaa oppilaita ymmärtämään, miten kieli toimii ja miten sanoja yhdistetään merkityksen muodostamiseksi.

Menetelmä käyttää systemaattisia lukemisstrategioita, joita voidaan soveltaa erilaisiin teksteihin. Se on siis erityisen hyödyllinen silloin, kun oppilaiden on ymmärrettävä monimutkaisia tekstejä ja käsitteitä. Teksteissä voi keskittyä uusien sanojen tai uusien rakenteiden ymmärtämiseen riippuen opetustuokion tavoitteista ja opiskelijoiden tarpeista.

Metodia käyttämällä opiskelijat muodostavat käsityksen erilaisista tekstilajeista, mikä auttaa

- arvaamaan yksittäisten sanojen merkityksiä
- ennustamaan tekstiä
- tekemään yhteenvetoa ja
- lukemaan tekstejä kriittisesti.

Nämä taidot auttavat opiskelijoita kehittämään seikkaperäistä ymmärrystä tekstin rakenteesta ja merkityksestä.

Tekstitaitojen hallinta antaa opiskelijoille mahdollisuuksia käyttää kieltä monipuolisesti ja tehokkaasti. Parhaimmillaan taitoja voi siirtää tutkinnon muihinkin opiskeltaviin sisältöihin.

Reading to Learn -metodista voi hyvin poimia vain lähestymistavan tekstiin tai joitain yksittäisiä ideoita. Metodissa edetään suuremmista tekstikokonaisuuksista pienempiin: konteksti, tekstilaji, teksti, lauseet, sanat, kirjaimet, äänteet.

Tekstin tarkastelu kolmesta näkökulmasta

- 1) Aluksi teksti asetetaan kontekstiin, opettaja kertoo olennaisen sisällöstä ja rakenteesta.
- 2) Yksityiskohtaisen lukemisen vaiheessa etsitään uusia sanoja/käsitteitä ja tehdään tekstin rakenne näkyväksi.
- 3) Lausekohtaisessa tarkastelussa keskitytään tekstille tyypillisiin piirteisiin ja uusiin tai hankaliin rakenteisiin. Siirrytään siis tekstistä isoista rakenteista pienempiin.

Opiskelijoille kannattaa antaa tilaa tutustua uuteen tekstiin ja keskustella siitä, jotta he voivat kehittää sanavarastoaan ja ymmärrystä teksteistä. Jos teksti on helppo tai jo tuttu, joitain kohtia voi ohittaa. Kun metodia käytetään johdonmukaisesti ja systemaattisesti, toimintatavat tulevat tutuiksi opiskelijoille ja monelle opiskelijalle tuttuus ja struktuurit voivat tuoda turvallisuutta.

Tekstin tarkastelun seitsemän kohtaa

Kun Reading to Learn -metodia käytetään kokonaisuudessaan, uutta tekstiä lähestytään suunnilleen näin:

- 1) **Tavoitteiden tunnistaminen:** Ennen tekstin lukemista määritellään opiskelijoiden kanssa tavoitteet, jotka halutaan saavuttaa. Tämä auttaa opiskelijoita keskittymään olennaiseen.
- 2) **Aikaisemman tiedon aktivoiminen:** Opettaja esittelee tekstin aiheen. Aiheesta voidaan kysellä ja keskustella tai tehdä pieniä harjoituksia, jotta oppijat asettavat aiheen kontekstiin ja muistelevat siitä jo tietämäänsä.
- 3) **Tekstin esittely:** Oppijoille kerrotaan tekstin pääkohdat. Tässä vaiheessa keskitytään tärkeisiin käsitteisiin ja kerrotaan myös, miksi ne ovat tärkeitä.
- 4) **Tekstin lukeminen:** Opettaja lukee tekstin ääneen; mahdollista on myös, että opiskelija lukee tekstin ääneen, jos se tuntuu luontevalta ja opiskelijat ovat tähän motivoituneita. Tässäkin vaiheessa voidaan käyttää aikaa, jotta opiskelijoiden aikaisemmat tiedot aiheesta aktivoituvat. Tämän jälkeen voi vielä tarkistaa, että tekstin ydin on ymmärretty.
- 5) **Keskustelu tekstistä:** Keskustellaan tekstin sisällöstä ja nostetaan esiin tekstin tärkeitä käsitteitä. Tämä vaihe voi olla vielä hyvin opettajajohtoinen, ja opettaja voi käyttää visuaalisia apuvälineitä, kuten kuvia ja kaavioita, auttamaan oppilaita ymmärtämään tekstiä.
- 6) **Syventävä lukeminen:** Teksti voidaan vielä lukea uudelleen ja pohtia mitä on opittu tekstistä ja miten se liittyy aiemmin opittuihin asioihin.
- 7) **Soveltaminen:** Useimmiten tekstiä sovelletaan kirjoittamalla oma teksti, mutta soveltaminen voi olla myös keskustelua, ryhmäkeskusteluja tai pieniä tehtäviä, joissa oppilaat voivat soveltaa oppimaansa.

Jos lähdetään kirjoittamaan **uutta tekstiä**, oppilaat voivat ensin ideoida yhdessä sisältöä pitäen mallina luettua tekstiä. Opettaja kirjoittaa tekstiä samalla ohjaten kysymyksillä oppilaita keksimään itse uutta sisältöä tai kirjuri kirjaa ylös ideoita. Jos rakenne on tullut selväksi yksityiskohtaisen lukemisen aikana, yhteisvaihe voidaan ohittaa. Toisaalta yhteisen kirjoittamisen vaihe eriyttää, koska se antaa hyviä tilaisuuksia edistyneille oppijoille näyttää osaamistaan ja auttaa vähemmän edistyneitä. Voidaan myös hypätä suoraan itsenäiseen kirjoittamiseen, jos oppijoille on jo tiedossa tekstin rakenne ja siinä käytettävä sanasto sekä käsitteet ja ideoita.

Reading to Learn-metodi ja eriyttäminen

Metodissa on sisäänleivottuna se, että eritasoisille opiskelijoille on omia hetkiä loistaa ja toisaalta opiskelijoilla on matala kynnys osallistua opetukseen aktiivisesti monissa eri vaiheissa. Monia opiskelijoita helpottaa se, että saman tekstin äärellä voidaan olla pitkään ja oppia erilaisia asioita ilman, että jatkuvasti pitää tutustua uuteen tekstiin. Lisäksi opiskelijat voivat jatkuvasti toimia omalla tasollaan.

Opiskelijoille, joiden kielitaito on selkeästi vielä kehittymässä, metodi kehittää sanavarastoa, kun kiinnitetään huomiota uusiin sanoihin, jotka selitetään ja toistetaan. Lisäksi tekstilajilähtöisyys auttaa tunnistamaan tekstin osia ja arvaamaan sanoja. Myös lukutaitoja (ja samalla opiskelutaitoja) edistetään koko ajan. Monille opiskelijoille tuo myös helpotusta se, että kulttuurinen konteksti tuodaan selvästi esiin ennen tekstiin tutustumista.

Viisi käytännön vinkkiä eriyttämiseen

- 1) Tarjoa erilaisia ja eritasoisia tekstejä, jotka vastaavat opiskelijoiden eri taitotasoa ja kiinnostuksen kohteita: lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä aloitteleville lukijoille ja monimutkaisempia ja haastavampia tekstejä edistyneemmille oppilaille.
- 2) Anna opiskelijoille mahdollisuus valita tekstejä, joista he ovat kiinnostuneita. Tämä auttaa opiskelijoita sitoutumaan tekstin sisältöön ja muodostamaan henkilökohtaisia yhteyksiä aiheeseen.
- 3) Tarjoa opiskelijoille tukea lukemisen aikana, kuten sanaston selityksiä, kuvitettuja käsitteitä, tehtäviä ja malleja. Tämä auttaa luomaan selkeän kuvan siitä, mitä he lukevat.
- 4) Järjestä opiskelijat ryhmiin, joissa on erilaisia taitoja ja tasoja. Tämä auttaa opiskelijoita oppimaan toisiltaan ja jakamaan ideoitaan.
- 5) Eri kohtiin voi tarjota eritasoisia tehtäviä. Opiskelijat voivat itsekin valita oman tasonsa, jolloin opettajan tarvitsee vain tehdä eritasoiset tehtävät.

Viisi ideaa Reading to Learn-metodin hyödyntämiseen

- 1) Sanaston opetus: Aloita opetus antamalla luettavaksi uusi teksti, joka sisältää uusia sanoja. Opiskelijoita voi itse pyytää etsimään uusia sanoja, mutta opettajan kannattaa myös pysähtyä sellaisten sanojen ääreen, jotka joillekin opiskelijoille voivat olla uusia. Sanat voi esimerkiksi alleviivata tekstistä. Opettaja selittää uudet sanat ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden käyttää niitä lauseissa. Tämän jälkeen opiskelijat voivat lukea tekstiä uudelleen, käyttää uusia sanoja lauseissaan ja keskustella niiden merkityksistä.
- 2) Lauseiden tunnistaminen: Anna luettavaksi uusi teksti, joka sisältää monimutkaisia lauserakenteita. Keskustelkaa yhdessä lauserakenteiden tunnistamisesta ja merkityksistä. Tämän jälkeen opiskelijat voivat harjoitella tunnistamaan lauseita, jotka ovat samanlaisia kuin tekstissä, ja käyttämään niitä itse lauseissaan.
- 3) Pääajatuksen tunnistaminen: Anna luettavaksi uusi teksti, joka sisältää monia eri aiheita. Keskustelkaa yhdessä siitä, miten löytää tekstin pääajatus ja miten se liittyy eri osiin. Tämän jälkeen opiskelijat voivat lukea tekstiä uudelleen ja yrittää löytää sen pääajatuksen.
- 4) Aiheen esittely: Aloita oppitunti antamalla tietystä aiheesta lyhyt esittely ja yhteenveto siitä, mitä he oppivat tänään. Tämän jälkeen anna luettavaksi teksti, joka käsittelee tätä aihetta. Keskustele tekstistä oppilaiden kanssa ja auta heitä ymmärtämään, miten se liittyy aiheeseen, jonka esittelit aluksi.
- 5) Keskusteluryhmä: Anna opiskelijoille pieniä osia samaa tekstiä ja pyydä heitä lukemaan se joko ääneen tai hiljaa itsekseen. Opiskelijat voivat opettaa toisilleen tekstin osia tai teksti voidaan koota yhdessä keskustelemalla. Keskustelkaa yhdessä tekstin merkityksestä ja siitä, miten se liittyy aiemmin opittuihin asioihin. Opiskelijoita voi haastaa kysymyksillä, jos tilanne tuntuu sopivalta.

Lähteet/lue lisää

- Reading to Learn -menetelmän kotisivut (Australia): <https://readingtolearn.com.au>
- Videonäytteitä Reading to Learn -menetelmän toteutuksista luonnontieteissä ja matematiikassa (New South Wales, Australia): <http://www.boardofstudies.nsw.edu.au/7-10-literacy-numeracy/literacy-strategy.html>
- Shore, S. & Rapatti, K. 2014: Tekstilajitaidot. Lukemisen ja kirjoittamisen opetus koulussa. *Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja 2014*. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- Rose, D. 2014: [Analysing pedagogic discourse: an approach from genre and register](#). Linguistic tools for analysing and designing teacher-learner interactions in the classroom. In *Functional Linguistics*, 1(11).